

Előzetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 frt.Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest,

VI., Podmaniczky-utca 1.

MAGYAR

DOHÁNYUJSÁG.

Előzetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 frt.Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap

Megjelenik minden hó 1-én és 16-án.

Hirdetéseket felv. sz. a kiadóhivatal és az ország
minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.Felelős szerkesztő és lapfelnézős:
DARÓCZI VILMOS.Hirdetések: Negyed oldal 10 frt.; kisebb hirdetésekül
minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: A jó minőségű dohány termelésének fontossága. *Daróczi Vilmostól.* — Dohánytermelési kísérlet Texasban. *Dr. Rodiczky Jenő-től.* — Összehasonlító dohánytermelési kísérletek. (Folytatás). *Cserháti Sándor* jelentéséből. — A dohánynak chemiai vizsgálata. Közli: *dr. Vedródi Viktor* (Folytatás). — Beváltási eredmények. — Dohánytermelési kísérletek, a debreczeni m. kir. gazdasági tanintézet körében. (Befejező közlemény). *Ferenczy Ferencz-től.* — A német dohányegylet közgyűlése. — A dohány a chicagói világkiállításán. — Az ezredéves országos kiállítás. — Levelezés: Zombolyáról. *Smolenszky Antaltól.* — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztő üzenetek. — Hirdetések.

A jó minőségű dohány termelésének fontossága.

A dohány az ültetésnél kezdődik meg a termés sikerének, vagy sikertelenségének első és legjelentékenyebb stádiumát.

Mert a palánta nevelésnek, emberi szorgalom és kellő gondozás mellett, még kedvezőtlen időben is sikerülni kell és sikerülhet is — amint ezt éppen a jelen esetben igazolhatjuk, midőn a mostani palánta nevelés, a majdnem országsherte való felette mostoha időjárásban, az áprilisi kedvezőtlen és a májusi hideg idő mellett, fejlődésében annyira hátramaradt, s ennek daczára mégis egyeseknek, akik a palánta nevelésre különös gondot fordítottak, kitűnő palántájok van, míg szomszédjaik palántája éppen nem sikerült; ismétlem tehát, hogy nagy szorgalommal és gondozással, még kedvezőtlen időjárás mellett is lehetséges jó palántákat nevelni.

De másént vagyunk ám a már kiültetett palántákkal, amelyeket a szabad természetre kell bízni, — mert itt már a nővény nevelkedése az időjárástól van függővé téve s itt már nehezen lehet az elneveléssel megküzdeni. — El ne mulasszuk tehát azt a keveset, amit a mostoha időjárással szemben tehetünk, a gondos ültetés, a teljesen ép és jógyökerű palánták igénybevétele, s a többször említett oldatos keveréssel való egypárszori öntözés eszközlével megtenni, — mert ez a segítség — habár csekélynek látszik is — okvetlenül megmenti a dohánytermést a teljes sikertelenségtől és legalább egy féltermést biztosít, mely e nélkül, a nagyon kedvezőtlen időjárásban éppen a lehető legrosszabb lett volna, holott kedvező időjárás mellett, ezzel a teljes sikernek vetjük meg az alapját.

Amint a palánták a már többször előadott módon és formában ki vannak ültetve, legalább kétszer meg kell öntözni; — azután kezdetét veszi a gondos foltozás s ezt bevégezve azonnal a kapával folyton gyommentesen kell tartani a dohányt; — e részben mellőzzük a bevett szokást: a kétszeri kapálást s ahányszor csak gyom mutatkozik, mindannyiszor folyvást kapálni és garaszolni kell, — mert csakis ily gondozás és figyelem mellett érhetjük el a teljes sikert.

Habár kétségtelenül áll is, hogy ahol a talaj és az éghajlat a dohánytermelésre alkalmas, ott eleve jobb a kilátás és biztosabb a jó eredmény; — ezzel azonban a termelőnek nem szabad elbizakodni, és mielőtt ezen termelésiágra vállalkozik, néhány igen komoly és fontos körülményre kell hogy súlyt fektessen, ha nem akarja magát ama veszélynek kitenni, hogy vállalatával hajótörést szenvedjen.

Első sorban ama tényvel kell hogy tisztában legyen, hogy a dohánytermelés munkája felette sok kézi munkást igényel, akiket semmi körülmény között sem lehet művelni.

Hiszzen igaz, hogy ezen a téren is vannak már egyes segédesszüközök, de koránt sem oly mérvben, mint más egyéb termelési ágaknál, ahol sok mindenféle gazdasági gépek segédkeznek. A dohánytermelésnél azonban a kézi erő szükséglete pótolhatatlan és igen nagy, más termelési ágakkal szemben s ez így is fog maradni még igen sokáig. Ez a dohánytermelés természetében fekszik. Ezen természeténél ezek a kézi erők szakadatlanul igényeltetnek, nem úgy mint más növényeknek, amelyeknek megmunkálása időszerte, bizonyos határok közt s bizonyos megszakításokkal történik.

A dohánynyal egész éven átszakadatlanul munkálkodni kell, a mag elvetésétől kezdve egészen a bevéltásig, amikor aztán már kevés idő múlva megint az új munkához kell fogni. Szóval: alig végeztük be s már is újból kell kezdeni.

A termelőnek tehát ezen kézi munkaerőnek megbízható anyagával tisztában kell lenni.

Igen nagy csalódásra fog ébredni az a termelő, aki azt hiszi, hogy a kedvező körülményekre számíthat, — például tőkepénzre, jó talajra, a dohányra néve előnyös konjunkturákra, kedvezőbb átadásra, stb. — ezekkel csalódnia fog, — mert a szükséges munkaerőt mindezek, de még a

legkedvezőbb körülmények sem pótolhatják. — mivel a dohánytermelés csupán csak a kézi munkaerőtől van függővé téve és ez áll főleg a jó minőség előállítására nézve.

Éppen ez oknál fogva — a midőn a legkomolyabb intéssel kell lenni, hogy csakis jóminőségű dohányt termeljünk, egyszersmind oda kell hatni, hogy a silányabb minőség minél kisebb mérvre apadjon.

Nem szabad a dohánytermelést sötét színben festeni, amint ezt sokan tenni szokták. (illetve csak *mondják*, de aligha komolyan gondolják;) — és nem szabad azt állítani, hogy a dohányban túltermelésünk van, — mert — amint azt már gyakran jeleztem — túltermelés csak a rosszminőségben van, de a jó minőségű dohányban túltermelés nem volt és nem is lesz soha.

A tengerentúli államokban is, ahol a világpiacokon minden termelvények tulajdonosainak felszaporodnak, így főleg a dohány is, amelyet ott szintén túltermelésnek deklarálnak, s a kereskedelem előforduló óriási árhanyatlásokra mutatva, sürgősen intenek a termelési terület leszállítására. — a dohánytermelés ezek sem tartják már jutalmazónak s náluk már a dohánytermelés valami különös elriasztó példa gyanánt van odaállítva.

De ezek a szerencsétlen sötétlátók, az ő fájdalmas felajdulásaikkal, egy lényeges körülményt figyelmen kívül hagynak, természetesen a helyzet nem ismerése folytán.

Mert ha a világpiacok állását alapos figyelemmel szemléljük, mindenesetre azt fogjuk találni, hogy rendszeres túltömöttség van ugyan sok földi terményben, ez azonban csak abban érvényesül és ez érdemes különösen kiemelni, hogy a legtöbb esetben csak is a silány minőség képezi ezt a kontingensét a túltermelésnek.

Különös figyelmet érdemel továbbá még azon körülmény is, hogy egyes termelvények, a természetajta viszonyok folytán, rendkívüli előnyben részesülnek; — így például: a hajdan világhírű tokaji bor, a szegárdi, ménesi, sashegyi, érmelléki, stb. borok, — vagy például a dinnye, mely egyes helyeken páratlan finom jó minőségű, — ép így a dohány is, amely hazánk egyes helyein azt lehet mondani kiváltságosan terem, — és még sok más egyéb különleges dolgokat lehetne például felhozni, amelyeknek éppen az adja meg a különös becst és értékét, hogy a maguk sajátosság erejétől sehol másutt ugy elő nem állíthatók.

Mindennemű
műtrágya

A magyar kormány kezdeményezése folytán alapított
„HUNGARIA” MŰTRÁGYA, KÉNSAV- ÉS VEGYI IPAR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
ajánlja saját gyártmányu, tiszta kénsavval feltárt, elismert kitűnő minőségű műtrágyáit: csontliszt-, spodium-, ammoniak és aványi superphosphatokat, párolt csontlisztet, Thomassalakat, ohilissalotomot, kénsavam kalit és ammoniakot; különlegességeket mint: dohány-, szőlő-, répa-, rét-, kender- stb. trágyát és mindennemű egyéb műtrágyát, kénsavat, réz- és vasglicint. — Talaj-elemzések díjmentesen eszközöltenek. Felvilágosítással és árjegyzékkel készségesen szolgálnak gyáraink központi irodája: **Váci-körút 21. sz., (Ipar-udvar),** hová a levelek és megrendelések intézendők — Telefon-szám 882.

Thomas-
salak.

A tropikus növényeknél — mint azt Szemler is előadja kitűnő művében — a természetadta előnyök igen nagy szerepet játszanak, — így például a cubai dohány, a smirnai füge, a malagai szőlő, a lissaboni citrom, az azroni narancs, a hollandi köménymag, az angol koriander, az olasz ánizs, stb. ezek áránál vidékenként igen nagy érték különbözőzetek léteznek.

A súlynyabb minőségű dohányok termesztése a tengerentúl is onnan származik, hogy némely gazdák, csupa húság-ból, nagy területen szerettek gazdálkodni, melyhez azonban kevés a tőke s hiányzik a megfelelő befektetés és csak azért termelnek minél több dohánnyt, hogy erre minél több előleget kaphassanak, — ép úgy, mint a közelmúltban nálunk is sok esetben egyes kiviteli-termelő csak azért termesztett dohánnyt, hogy arra lehetőleg sok előleget kapjon.

Az Egyesült-Államok statisztikája mutatja, hogy 1870-ben 184 millió kiló dohánnyt termeltek, s ez 1877-ben már rohamosan 261.675.000 kilogrammra emelkedett.

Az árkülönbözöket óriási mérvetek öltöttek és ez mind a rossz minőség termesztése folytán történt.

Az észak-amerikai dohányok ára 8—14 cent fontonként, míg a cubai és sumatrai dohányok ára 1 dollár és 25—65 cent fontonként. Ezek szembeállítására világos képet nyújt egy a helyi viszonyokról, mint a termelvény minőségéről.

Ahányszor a tengerentuli államokban bizonyos raktárak anyagmennyisége statisztikai szempontból felvétetik: mindannyiszor az tűnik ki, hogy a legnagyobb mennyiséget a súly minőség képezi. De a talaj kimerülése folytán a terület termésmennyisége is csekély, hektáronként 7—800 kiló, holott 2000 kiló is termelhető; — ez mind annak a közlésságnak jele: minél több hektáron termelni.

Nagy számmal vannak azonban még Észak-Amerikában az olyan termelők is, akik igazán mintaszerűleg termelik a dohánnyt, melyért aztán roppant magas árakat is kapnak. Csak a nagy többség van azon az úton, melyről a visszatérés már alig lehetséges.

Sokaknak azon érvelése, hogy a jó minőség termesztésében is előállhatna a túltermelés: — épen nem áll, — mert az általános jobbminőségű termelés által, az emberek izlése és igénye folyton fokozódnék és a jobb anyagból sokkal többet fogyasztának. — A jó minőség elősegíti a közönség izlését finomítani és több élvezetre fokozni és soha nem lehet arra eset, hogy a jobb minőség ne jutalmaztassék.

Azért tehát a mi törekvésünknek is oda kell irányulni, hogy csak jó minőségűt állítsunk elő. — És habár mi csak egy évvel: a kincstárral állunk szemben, de mivel ennek az a törekvése, hogy a fogyasztókat jó gyártmányokkal láthassa el és dohányának a külföldön minél nagyobb kelendőséget teremtsen, ami csakis a jó minőség termesztésével érhető el: így tehát bizonyára tudni fogja a termelők törekvését méltányolni és meg is jutalmazni.

Többszörös érdek készlet tehát bennünket, csak jó minőségűt termelni: — mert a rossz minőségű termesztésével oda juthatnánk, hogy azok a dohányok többé semmi áron sem lennének értékesíthetők. — kivitelre el nem adhatnánk, belföldi gyártási célokra pedig — a mai nemzedék izlése mellett — teljesen alkalmatlannak válnának.

Azt hiszem, hogy a jelen fejtegetésem után, mindenki meg lesz győződve arról, hogy felesleges és káros dolgot követünk el akkor, ha rossz anyagot termelünk. — és termelőink — a saját jól felfogott érdekében — oda fognak törekedni, hogy csak jó anyagot termeljenek.

Daróczi Vilmos.

Dohánytermelési kísérlet Texasban.

Mister J. G. Tucker, Santa-Mariában, (Cameron County, Texas) egyike azon életrevaló yankeeknek, kik a kísérleti ügynek lelkes előharcosai, bárhol vessék is meg lábukat.

Tucker a dohány és gyapottal Texasban eszközölt sikerült természetési kísérletekről jelentést tett az U. S. department of Agriculture-nak, mely azt legközelebb megjelent statisztikai jelentésében közzé teszi. Nem tartjuk érdektelennek, a szóban forgó jelentéséből az alábbiakat kivonatlag közöljük:

Tucker, kísérleténél havannai dohánnyt használt, melyet május 11-én kiültetvén, már augusztus 11-kén hozzá foghatott az első dohányszedéshez, október 26-án ismételte azt s jelentése irásának idején még egy sarju dohány szedéséről is reménykedett.

Egy acre-ről 1.200—1.300 angol font termést nyert, melynek minősége nem volt alárendeltebb az eredeti havannáinál, azonban a levélforma mégis változott, a mennyiben az utántermés levelei kisebbek s nem oly hegyesek, mint az eredeti dohányéi.

Tucker azt írja, hogy ha valamivel korábban foghat a kiültetéshez, a sarjudohánnyt beszámítva, bizonyára 2500 font termést nyer egy acerről. Dicsékedve említi, hogy a rettegett dohányféreg (helyesebben dohányhernyó, Hornblower, Sphinx Carolina) nem okozott neki kárt, mint annak tulajdonát, hogy a dohánysorok közt fodoros levelű petrezselymet ültetett, mely a hernyót elvonta a dohánypalántáktól.*)

De ezen kívül segítségére jöttek nagy csoportban repkedő madarak melyek himje nagyon hasonlít a csókához.

Ezen közelebb meg nem nevezett madarak — mert hát a farmer zoológiai ismerete sok esetben abban kulminál, hogy fehér, fekete, sárga stb színű madarakat különböztet! — kísérlettevő szerint némi kárt okoznak ugyan a tengeri foldekben, de neki a dohányhernyó pusztításában jó szövetségeseivé váltak.

Észrevette u. i. hogy e madarak a dohányföld körül is szállingóznak, egy-egy hernyót felszedve. Ez utbaigazításul szolgált neki, hogy naplementekor, mikor a madarak elhagyták volt a tájékat, texasi fiukkal a dohány sorok közt tengerit szóratott el szemekint s napfelkeltekor kíváncsian várta az eredményt.

Nem sokára kellett várnia; egy-egy him elszállingozott a dohány földre is, hol megpillantva a tengerit, hangos: „hoj, hoj” kiáltással oda csalogatták a nőstényeket is, melyek utóbb sereggestül leptek el a dohányföldet s a tengeri felszedgetése mellett pusztították a hernyókat is, bekebelezve minden más előlaltó rovarellenséget is.

A texasi lusta suhanczoknak — kiket eddig nagy költséggel alkalmazott a hernyószedéshez — az új concurrencia ugyan egy cseppet sem tetszett, de annál inkább élelmes yankeeknek, ki néhány liter tengeri feloldozásával megmentette dohánytelepét, az oly veszedelmes dohányhernyó károsításaitól.

Hiába, egy kis adag leleményesség — uti figura docet — többet ér egy nagy porcio tudakosságnál.

Dr. Rodiczky Jenő.

*) Érdekesnek tartjuk, t. olvasóink emlékeztetésére idézni, hogy Teleyk ur, a jeles gyakorlati gazda, lapunk f. é. 9. számában közölt cikkében, épen ebben az értelemben ajánlotta a dohányféreg ellen eljárni. Szerk.

Összehasonlító dohánytermelési kísérletek.

— Cserháti Sándor jelentéséből. —
(Folytatás.)

Azon körülmény, hogy a trágyázott földben a dohány jobban megérezte a nagy szárazságot, könnyen megérthető; mert minél erőteljesebben fejlődik valamely növény, annál több vizre van szüksége, tehát a szárazság annál inkább sinyli meg; ezen körülmény azonban nem szolgálhat okul, hogy földjeinket jó karba ne hozzuk, táplálékkal el ne lássuk, mert ez azonos volna azon eljárással, ha a gabonát csak sovány földbe vetnők, nehogy megdüljön.

Az egyes fajták különböző nagyságu terméséből nem szabad következtetést levonnunk, mert azok aránylag kis területen lettek termesztve és csak számítás útján határozottat meg a holdankénti termés. Anyai azonban a kísérletből elég világosan kitűnik, hogy a superphosphat a természet határozottan fokozta s a nevezett helyen a superphosphattal való kísérletezés folytatása igen kívánatos lenne.

Felgőn egy fél kat. holdra elhintett és alászántatott 1 q 17—19^o o oldható phosphorsavat tartalmazó superphosphat. A csomózás után lemért termés mennyisége volt egy fél kat. holdon:

	Trágyázott	Trágyázatlan	Különbőség a trágyázott javára
Páros sorokban . . . 190 hg	167 hg	23 hg	
Egyforma sorokban 296 "	205 "	91 "	
Összesen . . . 486 "	372 "	114 "	

Egy holdra átszámítva, a természetből 228 kgot tesz ki, ami a várható legkedvezőbb eredmény, mert a dohány q-ját 18 frrtal, 2 q superphosphatot 15 frrtal számítva, még mindig 21 frrt a tiszta haszon, nem is említve, hogy a superphosphat utóhatásából a dohányt követő növénynek is lesz haszna.

Ugy a feldebről, mint a felgőn jelent külön hangsúlyozza, hogy a trágyázott területen termelt dohány égése határozottan jobb volt, — mint az különben az alább közölt égetési kísérleteinkből is kitűnik, — vagyis a superphosphat nemcsak a mennyiséget, hanem a minőséget is fokozta.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a múlt év a műtrágyákra éppen nem volt kedvező és az eredmény mégis oly kielégítően ütött ki: akkor bátran javasolhatjuk, hogy Felgőn czél szerű volna a superphosphat a dohány alá minél kiterjedtebb mértékben alkalmazni.

Pusztá-Kengyelen (Harkányi Károly ur gazdaságában) 1/2 kat. holdat 1 q superphosphattal megtrágyáztak, 1/2 kat. holdat trágyázatlanul hagytak. A jelentés szerint a trágyázott területen a dohány még egyszer akkora volt, mint a trágyázatlanon. Az elért eredmény a következő volt:

	Trágyázott	Trágyázatlan	Különbőség a trágyázott parc.
Páros sorok . . . 203 hg	157 hg	46 hg	
Egyforma sorok . . . 208 "	154 "	54 "	
Összesen . . . 411 "	311 "	100 "	

Vagyis egy kat. holdra számítva, a trágyázott 2 q-val termelt többet, ami ismét oly eredmény, aminél kedvezőbbet várni alig lehet, s azért Kengyelen is czél szerű volna a phosphortrágyát minél kiterjedtebb mértékben alkalmazni.

Hosszú-Pályiban 1/2 kat. holdra 1 q superphosphat hintetett el, 1/2 hold trágyázatlanul, hagytatott. Ezen területen 1200 □ öre számosható, 100—100 □ öre hollandi, pfalzi, marylandi és 50—50 □ öre Withe Burley és louisianai dohányt íltetve oly módon, hogy mindegyik dohánynak a fele a trágyás, fele a trágyázatlan területre került. Az eredmény volt:

Fajta	Terület Trágyázott Trágyázatlan		Összesen
	□ 6l	parcellán	
	k i l o g r a m m		
Szamosháti . . . 1200	279	280	559
Hollandi . . . 100	24	20	44
Pfalzi . . . 100	26	16	42
Withe Burley . . . 50	10	8	18
Marylandi . . . 100	15	16	31
Louisianai . . . 50	9	9	18
Összesen . . . 1600	363	349	712

A kísérleti év abnormis száraz időjárásával, — midőn a kellő csapadék hiányában a műtrágya nem érvényesíthető hatását teljes mértékben, — nem lehet mérvadó az alkalmazott superphosphat értékének elbírálására. A kísérlet eredményeként a műtrágya javára eső csekély többlet is relatív, amennyiben a kísérleti rét dohányültetvénye — különösen a külföldi fajtáknál — nagyon hézagos volt, mert hol a műtrágyás, hol a trágyázatlan darabon volt több dohánytő. A tenyészeti idő alatt a műtrágyázásnak szemmel látható jele a növények vigább fejlődésében nem volt észlelhető. Minőségi eredmények azonban kell lennie, miután már a simitás alkalmával a műtrágyás területen termett dohány tetszősebb színe és finomsága által kivált.

A kolozs-monostori gazdasági tanintézet gazdaságában hatféle dohánnyal tettek trágyázási kísérleteket. Egy-egy dohányt 66 □ ölön termesztettek, mely terület felét megtrágyázták, felét trágyázatlanul hagyták. Az eredmény a következő:

	Különbség		
	Trágyázott	Trágyázatl.	a trágyás javára
Rétháti . . .	16.001 g	15.904 g	97 g
Csabai rózsá .	16.519 „	16.565 „	-6 „
Marylandi . .	30.520 „	29.560 „	960 „
Pfalzi . . .	17.722 „	17.630 „	92 „
Hollandi . . .	20.580 „	20.464 „	116 „
Manilla . . .	24.761 „	24.888 „	-124 „

A különbség a trágyázott és trágyázatlan parcellák között oly csekély, hogy bátran elmondhatjuk, miszerint a mesterséges trágyaféléknek Kolozs-Monostoron hatásuk nem volt, aminek oka lehet az, hogy Kolozs-Monostoron a talaj elegendő táplálékot tartalmaz s így nincs szüksége műtrágyára, de lehet oka más is.

Általában elismert dolog az, hogy oly kis parcellák, mint amilyeneket Kolozs-Monostoron használtak, csakis akkor alkalmasak trágyázási kísérletek végrehajtására, ha a kísérletek a legnagyobb pontossággal eszközöltek. Az ily területen nem szabad a trágyát azon módon elhinteni, mint a hogyan tesszük akkor, mikor legalább fél holdat trágyázunk meg, hanem azt előzetesen a földdel jól össze kell keverni és a trágyázandó területre igen egyenletesen eltergetni. Az egyes parcellákra egyforma számú növényt kell ültetni, a szélső parcellákat legalább két sorban körül kell ültetni dohánnyal, mert a szélső sorok rendszerint többet termenek és az ily kis parcelláknál ez is befolyással van a termés nagyságára. Az aratás után meg kell olvasni az egyes tövek számát egy-egy parcellán és a tényleges termésen kívül az egyforma számra kiegészített dohánytövek termését is ki kell mutatni, mert ily kis parcellákon 10—15 tövel több vagy kevesebb sokat határoz.

Hogy mindezt megtették-e Kolozs-Monostoron, nem tudjuk, a jelentésben róla szó nincs s éppen azért az elért eredményből következtetést vonni bajos.

Megjegyzem még különben, hogy ily kis területeken elért kísérleti eredmények egyáltalában nem alkalmasak a műtrágya jövedelmezésének megállapítására, mert a ha 33 □ öl termést átszámítjuk 1600 □ öl termésére, az esetleg előfordult — ugyyszólván kikerülhetetlen — kis hiba igen nagyvá lesz és a következtetés helytelen leend.

Az elmondottak által korántsem akarom a kolozs-monostori tanintézet eljárását kisebbiteni. Az ottani dohánytermelési kísérletek oly nagy részletességgel végeztek, neki annyi időt szenteltek, hogy csak a legnagyobb elismeréssel lehet rólok megemlékezni. Csak az a kár, hogy az eredmény a már elmondottak miatt nem felel meg a reá fordított munkának.

(Folyt. köv.)

A dohánynak kémiai vizsgálata.

Közi: dr. Vadródi Viktor.
(Folytatás.)

A nikotin minden dohánynak rendes alkotórésze, és friss levelekből ép úgy nyerhető, mint szárított levelekből.

Az 1829-ik évben a „Neues Journal für Pharmacie“ hasábjain Trömsdorf értekezésével találkozunk, a mely „Beiträge zur chemischen Kenntniz des Tabakes“ czim alatt jelent meg; ezen vegyész szinte előállította azon fehér jégcezes anyagot, melyet Hermbstädt nikotianinnak nevezett el, és értekezésében azt állítja, hogy ez nem azonos azon anyaggal, a mely a dohánynak bódító tulajdonát kölcsönöz. A nikotianin nézete szerint egy kámfornemű anyag és dohánycámfornak is nevezhető.

Az elősoroltak azt bizonyítják, hogy Vauquelin és Hermbstädt vizsgálatai eredményeikben eltérést mutatnak, mely eltérést okát Posselt és Reimannal sikerült megfejteni. Vauquelin u. i. feltalálta a dohány erős anyagát, a nikotint, ámbar azt még tisztán előállítani és természetét felismerni nem tudta; azonban nem vette észre a másik anyagot, t. i. a nikotianint; míg ellenben Hermbstädt a nikotianint ismerte fel, azonban a nikotin kerülte ki figyelmét. A Posselt és Reimann által felismert és előállított nikotin a később ezen témával foglalkozó vegyészek által is, mint a dohány főalkotórésze lett elismerve, és nitrogén tartalom növényi aljának kvalifikáltatott.

A nikotin elemi összetételét Ortigosa határozta meg, a Liebig által feltalált módszer segítségével, és ezen kitünő tudós vezetése mellett. A nikotint ezen czérra „dohány leveleiből hígított kénsavval vonta ki, a kivonatot szűrptöménységig elpárologtatván, a barna hátralékot 1/3 rész terménység erős kali luggal keverte és a keveréket ledesztillálta. Az ekként nyert párlat a nikotin és az ammoniának vizoldatából állott; ezen folyadékot kénsavval telítette és a vizfördön teljesen kiszárította. A hátralékot vízmentes borszesszel kezelte, mely utóbbi a nikotint feloldotta, az ammonia só pedig oldhatatlanul maradt vissza; ezen oldatot megint szűrptöménységig főzték, és ily állapotban alkalmas üvegben kali luggal keverték, étert öntöttek hozzá, a mely utóbbi a nikotint feloldja. A kalilugos folyadék ily módon mindaddig kezeltetett éterrel, míg az éter a nikotint teljesen ki nem merítette; ekkor a folyadékról az étert ledesztillálták. Desztilláció alkalmával előbb tiszta éter ment által, később pedig éter és viznek keveréke, s végre egy szintelen olajnemű anyag, a mely a desztillálás végén megsárgult. Ezen szintelen olajnemű anyag volt a nikotin, mely utóbbiban egy kis éter is volt; ezen kis étert hátralékot kalival rektifikálás útján nem lehetett eltávolítani, a nélkül, hogy a nikotin lényegesen át nem alakult volna. — Az ily módon előállított nikotin szintelen olajnemű, erős dohányszagú anyag volt, a melyet 100%-nál lehetett desztillálni; lepárlás után egy barna borszesszen oldékony gyantánemű anyag maradt vissza.

A nikotin elemi összetételének tanulmányozására ezt sósavval keverték, az oldatból platinchloriddal kezelés által a nikotint, mint nikotinplatinchloridot kiválasztván, ezt tiszta desztillált vízzel jól kimosták, megszáritották és elemi vegyülettelére megvizsgálták. Ezen vegyelemzés által nyert adatok nyomán vízmentes állapotban a nikotin C₁₀H₁₄N₂-ből áll; tehát oxgyénmentes nitrogén tartalmu anyag.

Foglalkozott a nikotin elemi összetételének tanulmányozásával Barral is, a ki Ortigosa ezen kísérleteinek eredményét megerősítette (Journal f. praktische Pharmacie M. 26.)

Ugyanezen témával foglalkozott továbbá Meisens is (Annales de Chimie et de Physique. Troisième Serie T. 9.) azon különbséggel, hogy a nikotin előállítására a dohányfűstöt alkalmazta. Ezen czélból 4 1/2 kgr. virginiai dohányt égetett el és ennek füstjét oly üvegben

vezette keresztül, a mely savval kevert vízzel volt megtöltve. Az ekként összegyűjtött terményeket kénsavval kezelvén, az oldatot párologtatás által besűrítette és kali lugot öntött belé, az ammoniát elhagyta párologni és a leválasztott barna növényi aljat — mely olajnemű volt — éterben feloldotta, ezt kali hydriáttal való rektifikálás által megtisztította; és ily módon 4 1/2 kgr. dohányból 30 gramm nikotint állított elő, a melyben az organikus elemzés által 74.3 carbont, 8.8 hidrogént és 17.3 nitrogént talált, és ebből azt következtette, hogy a nikotin vegyjele C₁₀H₁₄N₂. Az újabb vegyelemzések alapján a nikotin tömecegyvejele = C₁₀H₁₄N₂. — Előállítására igen kedvező alkalmas volt, a mennyiben a debreczeni m. kir. gazdasági tanintézet vegyműhelyében hosszabb ideig dohány elemzésekként levén elfoglalva, a nikotint a Kissling-féle módszer szerint — mely utóbbiról később bővebben fogunk szólni — határozotam meg, az ekkor nyert kénsavas nikotin hátralékokat összegyűjtöttem, szűrptöménységig befőttem, olított mésszel alkalikusá tettem és az ily módon előállított alkalikus folyadékot éterrel kivontam és róla az étert ledesztilláltam. Ez által gyenge dohányszagú folyadékot nyertem, a mely sárgás színű volt és a nyers nikotin jellegét viselte; ezt hidrogén légben megszakított lepárlásnak vettem alá. Ekkor eleinte t. i., a míg a folyadék étert nagyobb mennyiségben tartalmazott, a hőmérs 70—80°C közt ingadozott és lassanként 90—140°-ra emelkedett; és további hevítésnél azbeszt lapon nem akart magasabbra emelkedni, mert a fejlődő gőzök a párló lombik tetején sűrűlven, ismét vissza csapogtak a lepárlandó folyadékba és ezt lehűtötték. Ennek meggátlására az edényt, a melyben a lepárlandó folyadék elhelyezve volt, egészen nyakig tettem homok fürdőbe és a lepárlást újra megindítottam; a hőmérs ekkor 240—245°-ra emelkedett. — Ily hőmérsékletnél gyenge sárga olajnemű és gyenge dohányszagú folyadékot nyertem, a melynek egy kis része 250—270°-ra hevítve, gőzzé változott; ezen gőz erős dohányszagú volt, és a légző szerveket ép úgy karczolta, mint a tiszta vitriol olaj; ezen gőz lehűtve cseppfolyó anyaggá sűrűlt és a vízhez igen nagy vonzalmat tanusított, a szájon át belehelve nem csak élesen karczolta a lélegző szerveket, hanem egyuttal ki is szárította; az erős dohánynaknál is lehet ez utóbbi tulajdonát észlelni és ezt a nikotinnak a víz iránti nagy vonzalma okozza, a mely vonzalom sokkal nagyobb mértékben nyilvánul addig, míg a nikotin — p. o. a dohány füstben — légnemű és forró.

(Folyt. köv.)

Beváltási eredmények.

A battonyai beváltóhivatali körzetben az 1892. évi termés beváltási eredménye közégszékenként a következő volt:

Termelő község	Egy kataszt. hold átlagos jövedelme		
	dohányb.		pénzben
	kilogram	frt	kr.
1. Csanád megyében:			
Battonya község	599	117	19
puszta	702	153	62
Dombegyháza puszta	818	173	58
Dombiratos	715	147	—
Kunágota község	519	97	56
puszta	766	165	08
Magyar-Bánhegyes	713	130	07
Mezőhegyes	1184	251	93
Mező-Kovácsháza	783	166	41
Reform. Kovácsháza	562	110	06
Tompa puszta	728	178	19
Tót-Bánhegyes	699	149	44
Végvegháza	537	100	16
2. Arad megyében:			
Kis-Pereg	417	80	22

Fenti kimutatás szerint: a battonyai beváltóhivatali körzetben, egy katasztr. hold átlagos jövedelme a legnagyobb volt Mezőhegyes községben (m. kir. ménesbir-

tok igazgatóság), ahol dohányban 1184 klgm, pénzben pedig 251 frt 93 kr., — ellenben a legkisebb volt Kis-Pereg községben, ahol dohánybvn 417 klgm, pénzben pedig 80 frt 22 kr. volt egy katasztr. hold átlagos jövedelme.

Dohánytermelési kísérletek

a debreczeni m. kir. gazdasági tanintézet körében.

(Befejező közlemény.)

b) Fajta termelési kísérlet.

Az idén három fajta dohánynyal végeztünk összehasonlító termelési kísérleteket u. m. a homokos vidékünkön sok termelő által termelt Kürk-Saprak-ral, egyes termelők által dicsért Persah d' or-ral és a gálócsi Királydohányal. — Mindhárom fűeséget 40—40 □ ölnyi területre ültettük, egyenlő sor és növény-távra, május hó 16-án. — Talajunk minősége épen olyan, mint az eddig felsorolt dohány kísérleteink talaja, azzal a különbséggel, hogy mindhárom parcella egyik fele egy fásor mellett húzódván el, a parcellák $\frac{1}{3}$ -da a beárvényelés és a fásorról visszaverődő nagy hő következtében, satnya növényeket adott. — Ezen körülmény a három fajta összehasonlítását azonban nem befolyásolta, s hátránya csak a terület után várható össztermés csekély voltban mutatkozott, de épen ezért az általunk termelt szamosható termésével sajnalatunkra nem volt összehasonlítható. — A fentebb vazolt időjárás mellett leghamarább készült el a Persha d'or, melyet már július hó utolsó napjaiban leszedhetünk; augusztus 5-én beért a gálócsi Királydohány, néhány nappal szedtük a Kürk Saprakot.

Termés eredményünk beszáradás után következő volt:

Persah d' or 40 □ ölnön . . . 15 kgm.
Gálócsi Kir. doh. „ „ . . . 15.5 „
Kürk Saprak „ „ . . . 13.5 „

A fent közölt számok, a homok levelek kivételével, az anya és hegyleveleket tüntetik csak fel.

Homoktalajunkon alig fölöz 60 cent-meternyi magasságot, a Kürk Saprak s növeztizenkét levelének hónaljából annyi hajtás tör a fejlődés folyama alatt elő, hogy termelése ezeknek folytonos szedése által igen költségesse válik. — Sárgra, virágzatra aránytalanul nagy; fodorzódo levelei nagy mennyiségű vizet tartalmaznak, nehezen száradnak, s száradás után is viztartalmuk oly nagy, hogy míg más dohányfélék az sárvas levegőn törékeny száradnak, a Kürk Saprak levelei akkor is vonulnak. — Termelése egyes vidékeken azon czeiből eszközöltetik, hogy más vidék gyengébb dohányait, az erősebb dohányokat szivó vidékek számára erősebb tegyék. — Legfőlleg 30 centiméternyi hosszúságot és 20 centiméternyi szélességet elérő nagyobb levele, igen hosszadalmasa tesztek egy oldalról a felfűzést, másoldalról meg a fodorzódo levelek megnehezítik a simitást. — A szamosható helyett csak magasabb beváltási ár mellett fizetné ki magát termelésre.

A gálócsi Király dohány homok talajunknál is fölözött nagyságával $1\frac{1}{2}$ métert. — Középnagyságu kapszalaku levelei a záron sűrűn vannak elhelyezve, úgy hogy némely szálon 32 drb jól kifejődött levelet is olvas-tunk. — A levelek középnagysága 28 cm. hosszú és 22 cm. széles. nagyobb levelei 36 cm. hosszúságot és 26 cm. szélességet is elérnek. — A levelek egy és ugyanazon száron nagyon egyenetlenek, a szár közepétől a virágzatig eső 8—10 levél már nagyon elaprósul. — Levelei már zölden nagy finomságot árulnak el, száradás után igen vékony lemezűek, mely vékony lemezen alig emlékezik ki szintén a finom levél-ér.

A Persah d' or a növény nagyságát illetőleg a két fajta között áll, úgy azonban,

hogy 1 méter magasságot minden esetben fölöz. — Levelei nem oly egyenetlenek nagyság tekintetében, mint előbbi, alakra nézve a szamosható levelehez hasonló, azzal a különbséggel, hogy a levéllemezeken, már az érest megelőzőleg jóval feilépnek az éresi foltok, melyekről s a levél színéről is mindjárt megismerhető máskéletektől. — A levelek középhossza 44—48 cm. szélessége 28—30 centimétert tesz ki. — A levél lemez igen finom, a levélerek nem durvák s az ezek közötti részlet elég széles arra, hogy jó szivarborítékot is szolgáltasson, de zamatját, kitűnő illatát szemelőtt tartva, könnyű és jól égő tulajdonsága mellett szivarka dohányul, mint speciálitást érdemes volna csakugyan felkarolni termelését.

A következőkben Dr. Vedródi Viktor tanár vegyelemzése alapján ide iktatjuk a gazdasági tanintézetünkben termelt szamosható, valamint a most leirt három fajta dohánynak nicotin tartalmát feltűntető számadatokat, felvén a táblázatba az ugyanazon területen termelt, de bugázatlanul hagyott szamosható nicotin tartalmát feltűntető számokat is.

Tétel	A dohány fajtája és trágyázási mód	Ammonia		Nicotin		
		Dr. Vedródi eljárása szerint	Kísérlet eljárása szerint	Nicotin + Ammon együtt	Dr. Kossányi eljárása szerint	Nicotin + Ammon együtt
1	Gálócsi király dohány	1.696	2.048	2.744	1.242	1.938
2	Persah d' or dohany	1.523	1.350	2.673	0.970	2.293
3	Kürk Saprak dohany	1.555	1.617	2.172	1.512	2.067
4	Szamosható bugázatlan	0.549	0.783	1.332	1.723	1.272
5	Szamosható trágyázatlan	0.909	1.461	2.373	1.355	2.264
6	Szamosható superphosphátos	1.086	2.909	4.009	1.957	3.043
7	Szamosható kén-savas kálival	1.075	2.863	2.938	1.080	1.077

A mint a fenti vegyelemzésekéből látható, a dohány fajtája mellett nagymértékben befoly a dohány nicotin tartalmának nagyságára azon ápolási, eljárási mód is, melyben a dohányt részesítjük. — A Dr. Vedródi-féle eljárás szerint legnagyobb (1,6%) nicotin tartalmat mutat a három kísérleti fajta közül a gálócsi Király dohány, 0,4% al kevesebbet a Kürk Saprak és 0,7%-al kevesebbet a Persah d' or. A szamosható bugázatlan dohány pedig 0,3%-al kevesebb nicotint tartalmaz, mint az ugyanazon talajon termelt ugyanazon fajtájú szamosható bugázott dohány. — Mint ismeretes, a lebugázás következtében az összes tápanyag a levelekben halmozódik fel, s ennek következtében tartalomdusabbak lesznek azok, de egyszersmind nagyobb lesz nicotintartalmuk is, azaz erősebb dohányt nyerünk. — A lebugázás másoldalról sietteti az érest, mert fölös mennyiségben van jelen a tápanyag, miután hiányzanak a virágok és oldalhajtások, és így a dohány hamarabb érik be. — Habár a lebugázás sok előnnyel jár, mégis sokszor indokolt lehet, igen kötött, nehéz dohányt termő talajokon oda hatni, hogy a dohány valamivel gyengébb legyen, ezt elérhetjük úgy, ha a dohányról minden hónalj hajtást leszedünk, de a virágzatnak egy harmadát meghagyjuk, ezen eljárással már elérjük azt, hogy dohányunk tetemesen gyengébb lesz, s minősége még sem veszít sokat.

Ferency Ferencz.

A német dohányegylet közgyűlése.

A német dohányegylet mult hó 28-án tartá, Mannheimben, II. évi közgyűlését, melyre már jó előre nagyszerű előkészületek tettek.

Valóban rendkívüli az az érdeklődés, mely a német dohányegylet működése és közgyűlése iránt birodalomszerte nyilvánul s élenként tanuskodik róla, hogy nemcsak a legközelebbi érdekelték, de a kormány és az egész társadalom mily nagy fontosságot tanusítanak ott a dohányügynek, melyet elsőrangú közgazdasági tényezőnek tekintenek.

A közgyűlés lefolyásáról lapunk zártáig még nem érkezett tudósítás de már maga a napirend is oly gazdag programot nyújt, hogy a közgyűlés tárgyalásai bizonyára igen sok érdekes és tanulságos eszmecserét fognak eredményezni.

A szokott üzleti jelentéseken, választásokon s az alapszabályok némi módosításán kívül, napirendre vannak tűzve a következő tárgyak megvitatása: a vasárnapi munkaszünet a kézműiparban, tekintetű a szivar és dohánygyártmányok elarusítására; — a munkások ellenőrzési jegye; — az árak jelzése iránti törvényjavaslat; — egy kivétel eredménye a szivarok sortirozásánál, tekintettel a vasárnapi munkaszünet tilalmára; — a csődletrendszér; — a tag-biztosítási-szövetkezetre vonatkozó javaslat; — további közlemények Dr. Suchsland nemesítő fermentálásáról; — a szorosan vett szakkérdésekről értekezni és jelentéseket tenni fognak: Flink J. L., (Frankfurt) — Schlossmacher J. (Offenbach) — Biermann F. L. (Bréma), — Muhle C. (Hamburg), — Loeser B. (Berlin), — Dr. Landgraf (Mannheim), — Collenbusch, (Dresda), — Schieck Arthur, (Frankenberg), — Bürgel Márton, (Berlin), — a legkitűnőbb gazdák, termelők, kereskedők, szóval tekintélyes szakférfiak valamennyien.

A közgyűlés a mannheimi városi park helyiségében tartatik meg, s előtte és utána mindenféle ünnepélyek, fényes fogadtatás és nagy mulatságok vannak tervbe véve.

A közgyűlés lefolyásáról, lapunk jövő számában, kimerítő, érdemleges tudósítást fognak adni.

A dohány, a chicagói vilákiállításán.

Most, midőn oly nagy és általános érdeklődés mellett készülünk az ezredéves kiállításra — melynek bizonyára egyik méltó részletét és látványját fogja képezni a dohánygyártó-kiállítás — épen időszerűnek és érdekesnek látjuk, a *kitűnően szerkesztett német szaklapnak*, a *Süddeutsche Tabakzeitung*-nak egy hosszabb cikksorozatát közölni, mely a fenti czim alatt — előzetesen a dohány eredetét igen érdekesen tárgyalva — a következőket tartalmazza:

A kolumbiai — chicagói — vilákiállítás az első, melyen — a londonit is beleértve — a dohány kiváló szerepet játszik.

A dohánymonopoliummal bíró Franciaország és Ausztria- Magyarország fővárosaiban, nem sok érteleme volt a dohánygyártmányok kiállításának, s ez okból ezen cikkek itt jóformán mellőztettek is.*) Chicagóban azonban nemcsak az országnak egy hatalmas ipara van ebben feltűntetve, az által, hogy a szivar és dohánygyártmányoknak egy igen jelentékeny hely biztosítottik, hanem ez az — Amerika 400 éves felfedezését ünneplő jubileumi kiállítás, egyszersmind magának a dohány felfedezésének is 400 éves jubileuma. De természetesen a dohánynak, nem pedig a szivaroknak a jubileuma.

*) Eme téves állításra, az igazság érdekében meg kell jegyeznünk, hogy a magyar jövedék, minden eddigi, de különösen a budapesti 1885. évi országos kiállításán, ugy nyers dohány termékekkel, valamint kész gyártmányokkal, igen szépen volt képviselve.

A történelem ugyanis világosan mondja, hogy miután Columbus a kis Guanahami szigetet birtokába vette, melyet aztán San-Salvadornak nevezett, a genuai hős tengerész Cipango keresésére indul, mi alatt Cuba szigetétfel fedezte. Két matróz, kiket az ujonnan felfedezett föld kímélésére kiküldött, visszatérve arról tett jelentést, hogy benszülőtteket találtak, akik — *«égő gyujtokkal»* — kis száraz dudva tekerceket meggyújtva, ennek ellenkező végét szájukban tarták. és a tekeresből szitt füstöt, szájon és orrukon ereszték ki.

Feltűnt, hogy a spanyolok, kik tényleg a cubaiakat füstölni látták, és a dohányzást is ők vitték be Spanyolországba, maguk nem a fajta tekerceket, hanem a pipát használták. Mondják is, hogy a Caraiok a »dohány« nevet tulajdonképen a pipára — melyből szittak — használták, a spanyolok ellenben e szó jelentőségét magára a dudvára vitték át.

Mások a »Cigarre« szót ama papirtól származtatják, melyben a dohány tekeresszivati szokott, — míg ismét mások azt állítják, hogy a »cigaros« onnan nevezetik így, mivel nagyon hasonlít a sáskához, melyet spanyolul »cigarra«-nak hívnak.

A szivarnak Európába való lassu behozatala, a legsajátságosabb tünete a civilizációnak. Míg ugyanis az bizonyos, hogy Spanyolországban már a 16. század kezdetén dohányoztak, ennek daczára Goya — a spanyol Hogarth — iratában még sem találunk semmit a dohányzásról feljegyezve, s ugy Francia, mint Angolországban, a szivar használata csak néhány évvel a francia forradalom előtt honosult meg, holott kétségtelen, hogy mindkét országban — a spanyol háboruk folytán — már jóval előbb ismeretes volt.

Ha a londoni vámvihatal levéltára tüzetes kutatás tárgyává tétetnék, a szivar, vagy — az akkor használatban volt szó szerint — »segars« első behozatala az 1808. évre lenne visszavezethető, s ugyan ily eredményre vezetne a francia »Douane« sorai közt való lapozgatás is.

Most tehát a következő érdekes nyílt kérdés áll fenn: vajlon az a szivar, melyet a Pyrenaei hegyek közt szitt és hazájukba hozott, valóban Havanai termék volt-e, vagy csak a félsziget oly beföldi növényéből készült, amely Spanyolországban jelenleg is »Domesticos« néven szerepel? — Még ma is nehéz a német, angol vagy hollandi egyének, aki Spanyolországban utazik és a jó szivarokat megszokta, egy valódi importált szivarra találni, mert a Cubáról bevitt cikkek magas vámmal vannak terhelve, holott a külföldinek, a »Domesticos« ize és szaga valami undorító, s ugyancsak nehéz szívvel lehet rászokni a »papilito«-ra, a nyugati népek cigarettájára.

(Folyt. köv.)

földmivesiskolák és vincellérképezdék, ez évi junius 30-ikáig fogják munkaterveiket és költségeloirányzataikat, az általuk rendezendő kiállítás illetőleg betervezni; mindazon telepek pedig, melyek az említett minisztérium fenhatósága alatt állanak, már megkezdték munkásságukat. Az egyes csoportokban, az osztályok e hó folyamán fognak megalakulni.

A kiállításnak kereskedelem, pénzügy és hitelügyi csoportja, mult hó 15-én alakult meg, a kereskedelmi ministerium helyiségében, a meghívott kiváló szakferfiak rendkívül nagy érdeklődése mellett. Ezen csoportba van beosztva a »dohány és dohányszermek« , amely 6-dik albizottság elnökül Herzog Péter választatott meg.

A dohányszermek tehát egy mezőgazdasági, mint a kereskedelmi csoportban szerepelni fog, s nagy gond lesz rá fordítva, hogy méltón legyen képviselve ezen kiváló fontosságú nemzetgazdasági ág, mely Magyarországon oly nagy jövőre van hivatva.

Lapunk szerkesztője, egy földművelési-, mint a kereskedelmi miniszter által meghívott, illetve kinevezett dohányszermek bizottság tagjává, s a dohány kiállítás teljes sikere érdekében, a legnagyobb örömmel és odaadással fog közreműködni.

Levelezés.

Zsombolyán, 1893. máj. 25-én.

Tekintetes szerkesztő ur!

A dohányszermek érdekében, kérem alább következő soraimat, becses lapjában közzé tenni.

A dohányszermek elleni szer kutatása közben, hosszas — kicsinyben — kísérletezés után, végre arra a felfedezésre jöttem, hogy a legegyszerűbb és legolcsóbb szer: a *«közönséges faeczet»*, mely egészen jónak bizonyult. Ajánlom tehát a dohányszermek közönségnek az ezzel való nagyban kísérletezést.

Minden 10 liter vízhez vegyünk 1 liter eczetet, egy a rásza ültetésénél, mint a már kültetett megmentendő rászák öntésénél Ott, hol a férgek igen nagy mennyiségben jelentkeznek, vegyünk minden 10 liter vízhez 2 liter eczetet.

Ezt csak röviden óhajtottam ez alkalommal ajánlani, nem tárgyalva az eczet ártalmatlanságát, sőt ellenkezőleg hasznos voltát, valamint könnyű kezelését és olcsóságát.

Tehát csak a kísérletezés ajánlása ezuttal a fő czéлом, mert ha a szabad földben, nagyban is sikerül és jónak bizonyul — amit remélek — akkor a termelő közönség meg fogja becsülni tudni az értékét.

Kiváló tisztellel

Smolenszky Antal

m. kir. dohánybevéltő hivatali kezelő.

IRODALOM

»A műtrágyák alkalmazásának alapelvei« — e czím alatt nagyérdékű tanulmány jelent meg dr. Kosutány Tamástól, a Természettudományi Közlöny legutóbbi füzetében. Mihelyt lapunk tere enged, egész terjedelmében vagy legalább bőkirovatban fogjuk ismertetni ezt a jeles dolgozatot, — addig is álljon itt ezuttal a dohányszermelésre legnagyobb fontosságú rész: »A kálium pótlása«, melyre vonatkozólag a kitűnő tanár és szaktudós a következőket mondja: »Nem szorul bővebb megokolásra az a kijelentés, hogy legyen bár meg a talajban a káliumon kívül minden növényi táplálék a kellő mennyiségben: bőséges termésre nem számíthatunk. A kálisókat szintén fokozódó mennyiségben használják a gazdák. Igaz, hogy sok esetben a kálisók alkalmazása termés-szaporulatot nem okozott, de ennek nem az a következtetés, hogy a kálisókkal való trágyázás nagy kockázattal

jár, vagy hogy némely növények a kálitrágyát nem hálálják meg, mert kálisóra kivétel nélkül minden növénynek van szüksége. Ha a kálitrágya sok helyen nem vált be, annak az az oka, hogy nem alkalmazták a kellő módon, a kellő időben, vagy a kellő helyen. Nem szándékozom e helyen nagyon is a részletekbe menni, csak azt kívánom megjegyezni, hogy a kálisók, különösen homok és tőzeges talajra, főleg foszphatokkal együttesen alkalmazva, gyakran rendkívüli eredményeket adnak. A kálisókat már őszszel felhinthetjük, vagy ha gátolva volnánk, telen a hóra is elszórhatjuk, mert a kálit a talajból nem mossa ki sem az eső, sem a téli nedvesség.«

Öt nyelvű szótár. Robicsek Zsigmond budapesti könyvkereskedő kiadásában és Somogyi Ede szerkesztésében igen érdekes és valóban hézagot pótló vállalat indult meg. A vállalat címe: »Öt nyelvű szótár« és felöleli a magyar, német, angol, francia és olasz nyelvet. A műben igen fontos és gyakorlati újítást tapasztalunk, a mennyiben mind az öt nyelvnek szókincse egyetlen folytatólagos, megszakítatlan ábcézerendben van feldolgozva, a mi lehetőségessé tette azt, hogy minden egyes szó valamennyi többi négy nyelvre le van fordítva. Hogy némi fogalmat uyujsunk a szótár használhatóságáról, csak azt jegyezzük meg, hogy az aránylag szűk térczára összesen 800,000 szót fog tartalmazni. Az egész mű 32 füzetben fog megjelenni és egy füzet ára 30 kr. Mindazoknak, a kik idegen nyelvekkel foglalkoznak, melegen ajánljuk e közhazsnu mű megszerzését.

Azon tisztelt előfizetőinket, akiknek az előfizetési díjról szóló nyugtát magán levélben elküldöttük, valamint általánban mindazokat, akiknek az előfizetése időközben már lejárt, teljes szívettel felkérjük, hogy az előfizetési összeget szíveskedjenek mielőbb beküldeni, — mert nem akarnánk a hátralékban levő díjnak postai megbízás útján való beszedésével, t. előfizetőinknek terhére lenni.

Részünkről igyekszünk mindent elkövetni, hogy lapunk, a dohányszermelő közönség igényeit kielégítse, érdekeit híven képviselje, s hálaian és örömmel elismerjük, hogy — különösen az újabb időben — lapunk mindinkább tért hódít és híveinek, pártolóinak száma szaporodik; — de ha meggondoljuk, hogy lapunk a magyar dohányszermelő egyedüli szakközlönye, s dohányszermelőink száma a 13 ezret jóval meghaladja: sajnosan kell konstatalnunk, hogy lapunk pártolása még távolról sem áll arányban a termelők számával s a dohányszermelés nagy fontosságával.

Annál inkább kérjük tehát lapunk régi híveit és barátait, hogy további becses pártolásukkal bennünket támogatsni, s ismerőseik, szomszédaik körében lapunkat ajánlani és terjeszteni sziveskedjenek.

A szerkesztő-, és kiadóhivatal.

V E G Y E S E K

— Köszönet, az orsz. m. gazd. együletnek. Az országos magyar gazdasági egyesület, legutóbbi váiasztmányi ülésén, a »Magyar Dohányuság« ügyét tárgyalva s közhasznu működését elismerőleg méltányolva, kegyes volt lapunk részére évi segélyt megszavazni. — Sietünk őszinte köszönetet mondani az orsz. gazd. egyület anyagi támogatásáért, — de ennél még sokkalta becsesebb előttünk a nagyérdékű együletnek elismerésében nyilvánuló erkölcsi támogatása, amely bennünket a legmélyebb hálaa kötelez, s működésünkben jövőre is irányadó ösztönzésül fog szolgálni.

— A dohány kiütetése és a palánták állása. A gazdasági tudósított jelentése alapján, a földművelési ministerium által kiadott »Földművelési Értesítő« a mult hó 22-éig bezárólag a következőket közli a dohányszermelésről: — Duna bal partja: Keveset termelnek. Négrád vármegyében a b.-gyarmati járásban most ültetik. — Duna jobb partja: Kültetést csak a napokban kezdtek. — Duna-Tisza

köze és Tisza jobb partja: A hol e növény termelésével foglalkoznak, már megkezdtek a kiültetését. — Tisza bal partja: A multkorai fagy a palántákat erősen megviselte, alig van egy-két vidéket kivéve, elegendő mennyiségben készletben, ez okból a kiültetés is csak lassan folyik. A szárazság és hőségben a palánták nagy gondozást igényelnek. — Tisza-Maros szöge: Arad vármegyében kiültetik a palántákat; Csanád, Temes és Torontál vármegyében sok palánta, néhol 70—90% ki-fagyott. Az ültetést a kedvezőtlen idő határolta.

— **Az időjárás** a közel mult napokban alig remélt kedvező fordulatot vett, amennyiben mult hó 24.-étől kezdve, több napon át, majdnem országszerte jó esők voltak, mi által most már teljes joggal remélhetünk egy jó dohánytermést, mert a dohánytermelés sikerének alapfeltételét képező joltévo nyirkosság, bizonyára a legkedvezőbb hatást fogja gyakorolni. Bizalommal nézhetünk tehát a jövő elé, remélve, hogy fáradozásainkat siker fogja koronázni. — De azért nem szabad elbizakodni s az időjárást most már egészen magára hagyni, hanem a kedvező alkalmat arra kell felhasználunk, hogy mi is hozzá járuljunk és erőnktől kitelhetőleg mindent elkövessünk a siker biztosítására. — Az ültetés most már rohamosan előhaladt, s valószínűleg ami még ültetni való van is, pár nap alatt sietve befejezhető lesz, mert hihető, hogy ott is, ahol a palánta az eddigi kedvezőtlen idő miatt rosszul fejlődött és elmaradt, most a palánták hirtelen fejlődése mellett rohamosan jóra fog fordulni. Most tehát módunkban lesz arra ügyelni, hogy csak is ép, izmos, egyenlő nagyságu, düs gyökerezű palántákat ültessünk. Az ültetés utáni öntözéstől semmi körülírt nem tartson vitába bennünket, még az sem, ha gyakori kismérvű esőzést kapnánk, — mert a már többször jelzett vegyületű oldatos anyaggal való öntözésnek kitűnő jóhatása bizonyára nem fog elmaradni.

— **Küldelem a dohánygyárakért.** A költészet tárgyalása alkalmával — mint lapunkban is közzöltük — a pénzügyminister ur kilitásba helyezte még három új dohánygyárnak a közel jövőben leendő felállítását. A dohánygyarak elnyerése iránt már is megindult a vidéki városok versenye; — a mult hóban ugyanis a nagyváradi kereskedelmi és iparkamara közgyűlése intézett felterjesztést a ministeriumhoz, az egyik dohánygyárnak Nagyváradon leendő felállítását iránt, — s Gyula város képviselő testületének legutóbbi közgyűlése is feliratilag kérvényezte, hogy Békésgyula városa is kapjon egy dohánygyárat.

— **Herczog M. L. és társa** budapesti dohánygyárkereskedő cégének a mult évi dohányüzletről szóló s többek közt az osztrák jövedék roszzakaratu eljárását leleplező és egyéb kérdések dolgot tartalmazó jelentését lapunk zártakor kaptuk s így jelen számunkban — sajnálatunkra — már nem közölhetvén, az igen becses és érdekes jelentést jövő számunkban fogjuk közzé tenni.

— **Dohánygyártmányok bevitelle Svájcba.** A Franciaország és Svájc között kitört váháboru alkalmából konstatáltatott, hogy a

Svájc által, Franciaország ellenében, felemlt vámokkal sújtott árucikkelt között sok olyan van, amelyekkel Magyarország is sikeresen felvehetné a versenyt és nagyobb mérvű kivitelre számíthatna. A Kereskedelmi Muzzeum által kiadott »Kereskedelmi Közlemények« közli ama nagyérdékű kimutatást, mely Svájcznak behozatalát az Osztrák-Magyar monarchiából, a Német birodalomból és Franciaországból feltünteteti, s ebből látjuk, hogy — a 278 tarifa sz. — „dohánygyártmány. nyers és bagódohány és burnót“-ból bevitetett Svájcba, *Monarchiánkból:* 1889.-ben 28 q 700 frank értékben, — 1890.-ben 38 q 9500 frank értékben, — 1891.-ben 53 q 13.250 frank értékben, — *Franciaországból:* 1889.-ben 66 q 16500 frank értékben, — 1890.-ben 74 q 18.500 frank értékben, — 1891.-ben 92 q 23.000 frank értékben; — a *Német birodalomból:* 1889.-ben 124 q 31000 frank értékben, — 1890.-ben 158 q 39.500 frank értékben, — 1891.-ben 143 q 35.750 frank értékben; — tehát monarchiánkból volt a bevétel a legkevesebb. Az átlagos érték egyformán 250 frank 1 q után; — a legalacsonyabb vám 75 frank, harci vám 150 frank.

— **Magyar ember: német konzul.** Kavallában (Törökország) *Wic Adolf* honfitársunk, a Herzog M. L. és társa dohánygyárkereskedő cég képviselője, nevezetett ki német konzullá.

— **A magyar-francia biztosító részvénytársaság,** Beniczky Ferencz elnökölte alatt, mult hó 27-én tartotta meg tizenharmadik rendes közgyűlését. Az igazgatóság jelentése kifejti, hogy az üzletvezetés feladatait tüzte ki a magyar-francia biztosító részvénytársaság széleskörű összekötéseit, mindenkor bevált ügynöki haloztatást folyton fejlesztve, a biztosítás eszméjét hazánk közzgazdasági érdekeinek emelésére terjeszteni és a biztosító közönség szükségleteinek méltányos, előzékeny és szolid eljárással megfelelni.

A társaság új igazgatósága minden erejét a belöldi tűz- és jégbiztosítási üzletre fogja összpontosítani és elővigyázattal s gondos üzletvezetéssel, valamint szigorú takarékossgal fogja a társaság tőkéinek megfelelő kamatoztatására törekedni.

A jelentés végül kiemeli, hogy az igazgatóság állandó produktív munkájának előfeltele gyanánt tekintve a társaság pénzügyi erősödését, nem javasolja, hogy az 1892. évi, eléggé kedvező üzleteredményéből osztalék adassék, hanem az egész fölösleg tartalékba helyezését indítványozza.

Az egyes ágazatokban az intézet a következő eredményeket mutatja ki: A tűzbiztosítási üzletben a díjbevétel 3,563.935 forint tett; az intézet 1892.-ben 109,131 új kötvényt állított ki, az 1891.-ben kiállított 94,501 kötvénnyel szemben; bejelentetett 3493 kár, melyekből ez évi április hó végével, mindössze 48 kár 7077 frtnyi bejelentési összeggel van függően, a jégbiztosítási üzletben az intézetnek díjbevétele 536,183 forintot tett; kiállított 18,524 kötvény, bejelentetett 3116 káreset. A baleset-biztosítási ágazat 63,956 frt díjbevétel eredményezett. Az életbiztosítási ágazat különféle címek alatti bevételei 4,734,272 frt 33 krt s kiadásai 4,669,751 frt 85 krt tesznek. Valamennyi ágazat nyereménye 483,327 frtot tesz, tehát a 410,707 frtot tevő üzleti költsé-

gekkel szemben, a fölösleg 72,620 frt és az 1891 évről áthozott nyereség hozzáadásával, a tiszta nyereség 101,551 frt. Az intézet tartalékai 1892.-ben 136,621 forinttal emelkedtek, tehát a társaság biztosítási alapjai tőkében és tartalékaiban 6.808.741 frt 37 krt tesznek. A későbbi években esedékes díjkötelezvények 7.992.839 forintot képviselnek. A 101,551 forint tiszta nyereségből az alapszabályszerű levonások után fennmaradott 100.538 frt 69 krt hóvalfordítására nézve javasolja az igazgatóság, hogy

a) 34,564 frt 86 krt a tüzosztályi díjtartaléknak 750,000 forintra való felemelésére fordítottassék, mely tartalék ezáltal az 1892. évi díjbevétel 36.3 százalékára emelkedik, szemben az 1891. évi díjbevétel 34.4 százalékával.

b) 10,000 frt a mérlegvagon tételei között nyilvántartott irodai berendezés- és felszerelészámlának 40,000 forintról 30,000 frtra való csökkentésére és

c) 30,000 forint a tartaléktőkének 170,000 forintról 200,000 forintra való emelésére fordítottassék, végül

d) a fennmaradó 25,973 frt 83 krajczár új számlára átvitessék.

A felügyelő-bizottság felolvasott jelentésében konstatálja, hogy a zárszámadások alapszabályszerűleg készültek és az igazgatóság javaslatait magáévá téve, szokat elfogadásra ajánlja.

A közgyűlés a mérleget, valamint az igazgatóság előterjesztését egyhangulag jóváhagyta és a fölmntvenyt az igazgatóságnak a felügyelőbizottságnak megadta.

Szerkesztői üzenetek.

Mélt. Dr. Rodiczky Jenő urnak, Budapest. Lapunkról való becses megemlékezés s beklüdtöt érdekes kis cikkéit igen köszönjük. Nagyon örülnénk, ha nagybecsű közleményeihez minél gyakrabban lehetne szerencsénk.

Gróf Károlyi Gyula örökösöl tks uradalmának, Nagy-Szénás,

Ftágs. Melczér Aladár urnak, S.-Örs, és

Tkts. Küszler Henrik urnak, Tápó-Szele. Köszönettel vettük az előzetes szives megújítását. Az előfizetés december végén jár le.

Tek. Smolenszky Antal bev. hiv. kezelő urnak, Zombolya. Köszönjük becses levelét s nagyon örülnénk, ha a dohányrovar elleni irtószert gyauánt, a faeczet-oldaltal való öntözés, nagyban is beválnék. Az e részben teendő kísérletek eredményét szivesen fogjuk lapunkban ismertetni.

Tek. Schlesinger Samu urnak, Törtel. Becses levelére nyomban válaszoltunk s a folyó évi számatok azonnal elküldtük. Kerjük tehát soraink értelmében intézkedni.

Tek. Telekly L. urnak, Budapest. A tárczacikk már ki is van szedve, s e hosszabb terjedele miatt — közlendők halmozatánál fogva — még most sem közölhetjük megzakatani pedig nem akartuk. Jövöre jönni fog. Üdvözet!

Kérem, lapunk t. olvasói és barátaihoz. Lapunk célja lévén: figyelemmel kísérni hazai dohánytermelésünk minden egyes mozzanatait, hogy e tekintetben hazánk minél több dohánytermelő vidékéről hozhassunk eredeti és megbízható tudósításokat: felkérjük lapunk t. olvasói és barátait, hogy a dohány állásáról általában, s az időszerint főleg az ültetés eredményéről, lapunkat — ha csak egy levelező lapon is — minél többen és minél gyakrabban értesítseni sziveskedjenek.

Hoschek Testvérek

műszaki nagykereskedés

BUDAPEST, VI-ik kerület, Teréz-körut 34-ik szám.

vízmentes takaróponya gyára

ajánl: vízmentes kocsai-, kazal- és mozgonyponyvákat, vízmentes lőtakarókat, sátor- és repcze ponyvákat, tűzikosarakat és kendertömlöket, ponyvajavításokat.

Továbbá: saját gyártmányu kocsikenőcsöt, bőrkenőcsöt, pataszirt, sűrű gépsziradékot, mindennemű olajokat, fertőtlenítő anyagot és egyéb mezőgazdasági kellékeket.

Szolid és legolcsóbb kiszolgálás.

**A miskolczi áru- és termény-
raktárakban, az ez idei
gyapjuvásár**

beraktározással egybekötve, 1893. ju-
nius 7-ik napján tartatik.
Részletes felvilágosítással készséggel szolgál

a., „**Miskolczi hitelintézet**“
igazgatósága 3—3

(Miskolczon, Széchenyi-utca 88. szám)

**Évek során át
a legjobb minőségűnek bizonyult
Trágya-gypszet
a legjutányosabb áron ajánl:
az, „Iglói főszgyár“**

Igló (Szepesmegye). 3—3

Közlajnonitógyár-részvénytársaság
Igazgatóság: Budapest, V., Zrínyi-utca 4.
ajánlja a műei gyárában készített elismert jó minőségű
Mütrágya gyártmányait
phosphorsavas
u. m. phosphorit, superphosphat és csontliszt superphosphat
jutányos fejtételek mellett.
Ismeretű iratok kívánatra ingyen és bérmentve megküldetnek.

Első Magyar
**Gyapjúmosó „Bizományi
Részvénytársaság**

BUDAPEST, V., Kárpát-utca 9. szám.

A gyapjunyírás közeledtével a t. cz. **gyapjutermezők és gyapjuke-
reskedők** figyelmét huszonöt év óta fennálló kitűnő hírnévnek örvendő

gyapju-mosódánkra

hívjuk fel, az idén is minél tömegesebb gyapju-küldemények beküldését kérve.
Szolgáltatásaink igénybevételét annál is inkább ajánljuk, mert kitűnőnek elismert mosásunk és osztályozásunk által gyors és legjobb értékesítésre vagyunk képesítve.
Kimerítő felvilágosítással és programmal kívánatra készséggel szolgálunk.
Az **összes** küldeményeket özégünkhöz **Budapest-Lipótvárosi** pályaudvarhoz kérjük czimeztetni.
Az igazgatóság.
Városi irodánkban **Neugebauer Gyula** urnál (Dohány-utca 1. sz.) felvilágosítások szintén szívesen nyújtatnak. 2—3

A csász. s kir. osztrák- és magyar kir. szabadalmazott
**Első Budapest-soroksári mütrágyagyár
Mogyorósy L. J. és Stein** 3—4

ajánl különösen dohányynak mindennemű kálitrágyát, továbbá: csontliszt- és fákal-superphosphat, párolt csontlisztet, vérlisztet, szaruliszt-chilialétrómot és Thomassalakot, szavatolt belérték mellett, nemkülönben szárított sertés trágyát, trágyafósztt, réz- és vasgáliczot a legolcsóbb áron.

Minták és árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Levelezések intézendők: Budapest, V-ik kerület, Nádor-utca 23. szám.

MAYFARTH PH. és Társa
gazdasági gépgyárosok
Bécs, II. Táborstrasse 76. sz.

Alapított 1872. Kitüntetve több mint 350 arany, ezüst- és bronz éremmel minden nagyobb kiállításon. **600 munkás.**

A gyárakban készülnek a legjobb

Cséplőgépek



kéz-, járgány- és gőzhajtásra.

járgányművek

1—6 vonóállat befogására.

Legújabb gabonarosták, trieurók, kukorica-morzsolók, széna- és szalmaszajtok
kőzhajtásra. állók és szállítókészülékekkel.

E K É K

1., 2., 3. és 4. vassal

Boronák és hengerek szántóföldek és rétek számára.

Szeckavágók, daralók, répavágók,

Blunt-féle szabad, zöldtakarmány-sajtok.

Szállítható

takarék-üstök

mint takarmány-fűlesztők és ipar-mosó-készülékek.

Sajtok minden célra, valamint bor- és gyümölcs-sajtoltásra önműködő szab.

„**Syphonia**“

szőlő- és növénypermetezők.

Árjegyzék ingyen. — Képviselek felvétetnek. 1—10

Dohánynál

meglepő kitünő eredménnyel kiprobált

ritka magas százalékban koncentrált

**foszforsavas és salétromsavas kálium, valamint
kénsavas kálium,**

úgy egyéb műtrágyák is jutányos áron kaphatók

4-6

SÁTORI MIKSA és MÓR műtrágyagyárában, Budapest, IX., Dandár-utca 25.

SZÁVOSZT ALPHONS

magkereskedés és gazdasági cikkek üzlete

Budapest, V. kerület, Arany János-utca 11. szám.

ajánl szavatolt minőségű

Gépolajat, kocsikenőcsöt, carbololeumot, kátrányt

Szaponária gyapjúmosópor, I. szaponária gyökér

Kazaltakarók, ponyvák, zsákok

I. Rézgálicz (kékő), szóda, Vermorel-téle „Eclair“
permetező, Prima Raphia-háncs, Gáspár féle hi-
degen folyó ajtóviasz és kerti eszközök.

Árjegyzék kivanatra ingyen és bérmentve.

6-6

Egeresi

gipsz és műtrágya-gyár

Kramer J.

ajánlja saját gyártmányu. elis-
mert kitünő minőségű műtrá-
gyáit: csontliszt-, amoniak-, káli-
és -phosphorit - superphosphátokat,
párolt csontlisztet, trágyafőzst, kén-
savas-kalit, chilisalétromot. Thomas-
salakot stb.

Különleges dohánytrágyának pedig:
kénsavas-kali superphosphátot.

Talajelemzések díjmentesen eszközöl-
tetnek.

Mindennemű felvilágosítással és
részletes árjegyzékkel szívesen
szolgál a gyár központi irodája

Budapest, V., Dorottya-utca 9. szám

a hová a levelek és megrendelések is
intézendők. 6-12

Világhírű, új, szabadalmazott harangczimbalom.

Arany és ezüst érmekkel kitüntetve, a párisi, linzi, komáromi, szegedi, stb. kiállításokon.

Ezen legújabb szerkezetű czimbalmain,
erőteljes szép hangjuk, tartós hangolásuk, va-
lamint csinos alakjuk és szolid kiállításuk foly-
tán, mindenütt köztetszésben részesülnek.

Tömeges produkció, kiváló munkaerők
csoportosítása, teljesen kiszáradt és kitünő
minőségű fa s a szükséges minden egyéb anya-
gok raktári készlete, és a czimbalom készítés-
ben szerzett sokoldalú tapasztalataim folytán,
azon kellemes helyzetben vagyok, hogy felül-
multhatlan jó minőségű czimbalomokat készíthetek.



Úgy szintén a legolcsóbb áron adhatok
nagy választékban lévő, úgy saját mint külföldi
gyártmányú **mindennemű vonos-, ütő-, fűvő- és
pengető hangszereket; valamint zongorákat, harmo-
niumokat és harmonikákat** is dús választékban
tartok raktáron.

Nemkülönbön **mindennemű javítások, át-
alakítások, hangolások.** ipartelepemen szakszerű
pontossággal, mérsékelt áron eszközöltemek

**Nagyobb összegű bevasárlásnál részletfi-
zetési üzlet is köttetik.** — Árjegyzék ingyen és
bérmentve küldetik. Tisztelettel

VARJU KÁROLY, cs. és kir. szabad. hangszerész, Budapest, VIII. ker., Kerepesi-út 57. sz.